

ně přiznáno právo trvat na své svobodě a zkoumat věci nezavazně a neutrotsky? *Hoc liberiores et solutiores quoad integra illis est iudicandi potestas.*⁴⁴ Cožpak to není jakási výhoda, být vymařen z nutnosti, která je uzdou ostranných? Nemá větší cenu zůstat na vahách, než se zamotat do těch nesčíslných omylů, které zplodila lidská fantazie? Nemá větší cenu odročit svůj názor než se vměšovat do těch obojnostných a hádavých svárů? Co si mám vybrat? Co se vám zlíbí, ale vybrat si musíte! Není-li pak tohle pitomá odpověď, a přece se zdá, že k ní veškerý dogmatismus vede: nechce nám dovolit, abychom neznali, co vskutku neznáme. Zvolte si to nejokázalejší stanovisko, nikdy nebude tak spolehlivé, abyste nebyli nuceni na jeho obranu napadat a podírat sto a dalších sto stanovisek opačných. Nemá větší cenu držet se stranou této rvačky? Aristotelovu věru ve věcnost duše je vám zastávat dovoleno, jako by šlo o vaši čest a život, a je vám tedy i dovoleno zavrhovat v té věci a popírat Platóna: a jim budou zakazovat o ní pochybovat? Smlí-li Panaecius odložit svůj osud o věštcích, snech, orákulech, protoctvích, o věcech, o nichž si strojkové pochybovat nedovoli, proč by se mudrc neměl odvážit postupovat ve všech věcech vůbec tak, jako se tento osměluje postupovat ve věci, kterou si osvojil ve škole svých učitelů a která byla stanovena společným souhlasem filosofického kruhu, jehož je strankem a vyznavačem? Pro nás-li soud dítě, neví, oč běží; pronášeli jej učence, je zaujatý. Skeptikové si opatřili pro boj podivuhodnou výhodu, odhodlali totiž starost o vše, co by je krylo. Nezáleží jim na tom, dostávají-li rány, jen když je sami zasazují; a jako zbraní používají všeho. Vítězili-li ve sporu, kulhá tedy vaše tvrzení; vítězte-li vy, padá tvrzení jejich. Podlehnou-li, podali důkaz nevědomości; podlehnou-li vy, prokazujete ji vy. Dokáží-li, že nelze zvětět nic, je dobře; to právě chtěli; nedovedou-li to dokázat, je stejně dobře. *Ut cum in eadem re paria contrariis in partibus momenta inveniantur, facilis ab utraque parte assertio sustineatur.*⁴⁵ A vyznávají, že lze mnohem snáze zjistit, proč je daná věc falešná, než proč je pravdivá; a spíš co neexistuje, než co existuje; a čemu sami nevěří, než čemu věří.

Stoici

Jejich způsoby mluvy jsou takové: Nervrdím nic; nic se nemá spíš tak než onak, není tomu ani tak, ani onak; naprosto to nechápu; zdání nasvědčuje stejně všemu; možnost mluvit pro je těž jako

mluvit proti; nic se nezdá pravdivé, aby to nemohlo připadat i mylné. Jejich posvátným slovem je εἴρημα, to jest zdržují se, nehybám se. Takové jsou jejich písničky, a jiné podobného obsahu. Jejich činnost záleží v čířem, úplném a velmi zásadním odkladu a odročení soudu. Užívají svého rozumu, aby zkoumali a rokovali, nikoliv však, aby rozhodovali a volili. Kdokoliv si představí ustavičně vyznávání nevědomości a usuzování naprosto k ničemu nenádhlné; a to při jakémkoliv možné přiležitosti, ten chápe pyrrhonismus. Vyjadřují euro předstravu, seč moje síly stačí, poněvadž mmoží jsou toho názoru, že je nesenadné ji pojmnout; a sami autoři ji podávají poněkud temně a nesourodě.

Co se týče živorních činnosti, pyrrhonisté jsou v tom ohledu běžného způsobu. Odezdvávají se přirozeným sklonům, hledí se vyrovnat s popudy a nátlaky vášní, vyhovují zavedeným zákonům i zvykům a uměleckým tradicím. *Non enim nos Deus isia scire, sed tantummodo uti voluit.*⁴⁶ Dovolují svým každodenním činnostem, aby se řídily podle zavedených zvyklostí, aniž o nich pronášejí jakékoliv mlčení nebo soud. Následkem toho nemohu s touto úvahou dobře stovnat, co se o Pyrrthonovi říká: bývá lčen jako nehybný tupec, vedoucí plachý a nespolečenský život, pletoucí se pod kola vozů, poloukající se na okraji propasti, odmlrající se pod robovat zákonům. To znamená jeho učení přehánět. Naprosto nemnili měnit se v kámen nebo pater; jeho úmyslem bylo stát se živoucí lidskou bytostí, rozprávět a rozumnovat, řešit se ze všech přirozených rozkoší a výhod, uživat i uplatňovat všechny svoje tělesné i duševní složky podle zákona i práva. Čeho se vzdal a co upřímně odhodil, byly výsady vymyšlené, pomyslné a živé, které člověk uchvátil, troufala panovavčnost, rozkazování, stanovení toho, co má být pravdou.

Není sekry takové, aby nebyla nucena svému mudrci dovolovat přijímat za bernou minci mnoho věcí nepochopených, nespářených, nezaručených, má-li vůbec žít. Vydává-li se na moře, uskutečňuje tento svůj úmysl, aniž ví, prospěje-li mu, a předpokládá, že je koráb spolehlivý, kormidelník zkušný, roční doba příznivá, což vše jsou okolnosti pouze pravděpodobné: ve všech těch ohledech je nucen svěřovat se pouhým zdánlivostem, jen když výslovně nesvědčí o opaku. Má tělo, má duši; pudí ho smysly, zmltá jim duch. Trebaže v sobě známek neomylné soudnosti